

KAPITEL VI Cyklebanen som Aarhus' nye cykelkultursted

Cyklebanen - det tredje store idrætsanlæg i det nye Kongelunden - fortjener lige så meget opmærksomhed som Stadion og Væddeløbsbanen. Alle tre anlæg er en del af en fælles 100-årig idrætshistorie og - ikke mindst - så er de alle landskabeligt og arkitektonisk uundværlige for helheden af det store friluftsområde, som det er tænkt som.

Cyklebanen kan fortsat spille en rolle som samlingspunkt for udendørs cykelløb af mange typer og i fremtiden også for cyklisme i bredere forstand. Cyklen skal i stigende grad bruges som transportmiddel, og et behov for at stimulere cykelkulturen kan opfyldes ved at nytænke Cyklebanens funktion som et cykelkultursted. Den kan komme til sin fulde ret ved at blive brugt i en ny kulturel sammenhæng, hvor der tænkes i og nudges til klimavenlig adfærd, grøn transport og møder mellem idrætsfolk, borgere og turister i Kongelunden.

Hvorfor er Cyklebanen værd at bevare – uanset om den fredes eller ej? Det kommer vi ind på i det følgende.

Cyklebanen

Anlægget er oprindeligt fra 1922

- Uanset om man ønsker at bruge Cyklebanen til cyklesport eller ej, ja, så har den betydning i sig selv: som det ikoniske anlæg, det er - det sidste af sin slags i Danmark.
- Det består af en smuk velodrome med en karakteristisk tribunebygning fra 50'erne med mange rum og en spisesal, en ryttergård, kontroltårn og underjordisk adgang fra P-pladsen nordfra. Anlægget har et flot rå udtryk i sin "betonbrutalisme", og så er det samtidig åben og inkluderende i sin arkitektur. Det kan man læse mere om i Fredningsansøgningen fra 2019, som er under behandling i Slots- og Kulturstyrelsen nu¹
- Cyklebanen ligger smukt nede i en gryde, og man overvældes af synet af den oppefra ved indgangen mod Jyllands Allé. Der er publikumspadser lagt i terrasser omkring anlægget; det er et stort grønt rum med masser af den SPACE, vi alle har fået øjnene op for er vigtig. For vi byboere har brug for bynatur for at kunne rekreatere, få luft, bevæge os og være sammen.
- Cyklebanen er en dejlig oplevelse at være i og passere igennem - lige ud for de store villa- og boligblokområder i Viby vest for Cyklebanen.
- Oprindeligt var der adgang fra pladsen mod øst mellem Skoven og Arenaen via to veje, som stadig snor sig op på hver side af banen. På den måde var der tidligere en mere naturlig forbindelse ind til Stadionområdet via en fælles plads.

¹ <https://aarhus.lokalavisen.dk/nyheder/2019-03-07/Midt-i-stor-stadiondebat-Forening-vil-frede-Aarhus-Cyklebane-4284124.html>

Og se fredningsansøgningen her: <https://bygoland.dk/wp-content/uploads/F-R-E-D-N-I-N-G-S-F-O-R-S-L-A-G-for-Aarhus-Cyklebane.pdf>

Historien

- Der er masser af cykelsportshistorie i anlægget, masser af spændende løb og publikumsoplevelser og seje ikoniske cykelryttere, som har haft deres storhedstid her og inspireret ungdommen.
- Cykelsporten var oprindeligt en arbejdersport, hvilket også afspejledes i, at stedet havde et folkekøkken, hvor folk kunne komme og spise billig mad og samtidig se cykelløb².

Sådan bruges Cyklebanen nu

Klassisk cykelsport

- Anlægget bruges stadig flittigt af byens cykelsportsforening: Cykleklubben Aarhus³, en af Danmarks største cykelklubber, med træningstilbud for motionister, amatørlicensryttere og elite.
- Voksne og børn træner fortsat på banen. Landevejsrytterne mødes med turlederen ved Cyklebanen i både store og små grupper, inden de drager afsted. Der køres officielle konkurrencer med Danmarksmesterskaber og løb med deltagere fra udlandet på banen i sommerhalvåret.
- Klubben har et ønske om en overdækket bane, men det bør ikke opnås på bekostning af det gamle udendørsanlæg.
- Der er forskellige discipliner, hvor børnerytterne også får lov at prøve kræfter f.eks. i røver- og politi-forfølgelsesløb med præmier og masser af applaus fra publikum. Det er folkeligt og for alle og trækker også i unge mennesker og børnefamilier, som nyder sporten i de flotte omgivelser. Og så er der salg af øl og sodavand, pølser, pandekager med mere. Det viser f.eks. følgende link til et FB-opslag på gruppen "Bevar den grønne kile fra Havreballe Skov til Højen": Jørgen Leths æresløb den 30. maj 2019⁴

Nye cykelsportsgrene

- MTB-ryttere holder til på stedet og arrangerer træning på markerede baner inde på græsset i midten af banen, samt i den nærliggende Kastegård (på bagsiden af Tribunebygningen – et niveau højere oppe mod syd).
- Der køres OnsdagsCross på banen og arealerne omkring den hver onsdag i vinterhalvåret. Cross-folkene laver også "Grote Prijs CK Aarhus", som er en "Cykelkulturel Totaloplevelse" i september og februar. Det er en kreativ og nytænkende måde at bruge banen på, som trækker unge til bl.a.

Klubliv

- Man træner på tværs af de forskellige cykeldiscipliner og har et godt og stærkt klubliv, hvor også børn inviteres ind og bliver en del af et særligt miljø af seje sportsfolk.

Hvordan kommer vi videre?

Folkekøkken-kulturen – den kan man godt finde tilbage til ved at bruge stedet via et andet spor: "forsamlingshussporet", hvor der udover sporet med Cykelsporten også er et bredere multifunktionelt spor i anvendelsen af stedet.

² <https://stiften.dk/artikel/da-aarhus-blev-en-cykelbaneby>

³ <http://www.aarhuscyklebane.dk/>

⁴ https://www.facebook.com/groups/848816108801706/?post_id=946638722352777

En aktiv fysisk udfoldelsesfunktion kan kombineres med en aktiv kulturel udfoldelsesmulighed, hvor de to dele kan smitte hinanden med liv og interesser på tværs. En vision for sådan et sted følger her:

Vision for en udvikling af Aarhus Cyklebane til et nyt cykelkultursted

Spor 1 Cykelsporet

1. Cyklebanen huser et center for udendørs cykelsport: rummer banecykling, landevejscykling, mountainbike og BMX-cykelsport og "cykleskole" for almindelige motionister.
2. Der afholdes nationale og internationale konkurrencer, og der betales entré.
3. Der er i perioder fri adgang til banen for cyklende, når man overholder et særligt regelsæt og evt. hyrer en guide - som man gør på Europas ældste cyklebane i Carmarthen, Wales.
4. Trafiklegeplads⁵ for dagsinstitutioner, skoler og børnefamilier – en slags "cykleskole", som indrettes på græsarealet midt på banen. Der er et stærkt samarbejde med den nærliggende folkeskole og daginstitutioner.
5. Der er udover den rent sportslige tilgang også en mere almindelig "brugstilgang" til interessen for cykelsport. Der er i forhold til en klimavenlig og sundhedsmæssig tænkning god ræson i at skatte cyklismen i alle dens former. Her tænker man ud af boksen på Cyklebanen: laver værksteder, pædagogisk ledede og drevet af frivillige og mennesker i beskyttede jobfunktioner. Her kan alle komme og få repareret eller selv reparere sin cykel.
6. Cykeludlejning til borgere og turister, som kommer langvejsfra og har taget en bybus eller en shuttlebus ud til Cyklebanen: her lejes cykler ud, så man kan opleve Kongelunden på nye sikre cyklestier, som har erstattet nogle af vejene i Kongelunden. Måske cykler man videre ud mod Moesgaard. Bevægelseshandicappede og ældre kan leje en rickshaw med en chauffør. Udlejningen er en del af et udlejningsnetværk i Aarhus.
7. Der er også Cykelparkering, indrettet på en innovativ måde.
8. Der er undergrupper med fælles interesser: fericyklisterne, dagsturscyklisterne, børnecyklisterne ("cykelmyggene"), seniorcyklisterne, EL-cyklisterne, handicapcyklisterne osv.
9. Dansk Cyklistforbund har en afdeling på stedet.
10. Måske er der et cykelbibliotek, så der kan søges viden om alt inden for cykelsport og cyklisme – også i fysiske bøger; et cykelsportsmuseum eller formidling på en anden kreativ måde om cykelsportens historie?
11. Folke-fitness er en del af tilbuddet til de aktive sportsfolk, og det er etableret i lokalerne nederst i tribunebygningen.
12. Inderarealet kan midlertidigt omdannes til baner til BMX-konkurrencer (cykel Cross) og alternative cykel Cross-fastelavnsfester, som det allerede er tilfældet nu.
13. I perioder kan man lave beachvolley-baner her – måske en sommerfestival, fordi man har en åben indstilling til at invitere andre sportsgrene indenfor.

Spor 2 "Forsamlingshussporet" – Kultursted

1. Offentligheden kan få adgang til anlægget, på samme måde som man har adgang til biblioteket med sit sygesikringskort. Man kan komme ind i begge ender af banen, kan spadsere igennem eller

⁵ Som SF foreslår det: <https://jyllands-posten.dk/aarhus/meninger/breve/ECE12211870/sf-vil-anlaegge-trafiklegeplads-i-aarhus/>

tage ophold og måske fortsætte turen til skoven ved Arenaen, hen forbi Stadion og videre ud i resten af Havreballe Skov.

2. Folk tager på picnic, nyder aftensolen, og børnene leger måske på trafiklegepladsen?
3. Det gamle folkekøkken genoplives i bedste forsamlingshus- og højskoletradition. Køkkenet og spisesalen danner rammen om det sunde og klimavenlige køkken. Skoler og andre bruger køkkenet, der formidles om det særlige klimasunde køkken for almindelige mennesker – en ny udgave af stedets gamle folkekøkken! Der er fællesspisningsaftener for familier i området en gang om ugen.
4. Der er små klimahaver på anlæggets område, der hvor det ikke ødelægger anlægget, afgrøderne bruges i køkkenet. De fleste aktive er frivillige, som gerne vil være en del af miljøet på Cyklebanen og det nye fællesskab, som opstår med lokalmiljøet.
5. Stedet lejes ud til konfirmationer og runde fødselsdage som et ægte forsamlingshus (der kan være 90 personer i spisestuen) og lejes ud til borgermøder osv. som f.eks. Elværket i Åbyhøj.
6. Friluftsteater a la Grønnegårdsteatret i København er etableret og spiller 14 dage hver sommer. Måske er det amatørskuespillere eller skuespillerelever, som optræder? Man spiller f.eks. en Pippi Langstrømpe forestilling eller Shakespeares "En skærsommernatsdrøm" i de lyse aftener – måske på engelsk for også at trække udenlandske turister til stedet?
7. Walk-in-biograf - udendørs – er også etableret: der er god plads på Cyklebanen, og de unge elsker det – en spændende måde at gå i biffen på, når mørket har sænket sig over skoven og anlægget.
8. Endelig anvendes tribunebygningen måske også som klubhus for en evt. ny sportsgren på Kastebanen (niveauet højere oppe mod syd, som flugter med de to øverste etager af bagsiden af Tribunebygningen). Den nye sportsgren er måske tennis, som man har talt om at flytte fra sin nuværende placering på den anden side af Stadion.

Konklusion

Alt i alt et fælles sports- og aktivitetssted, som er det første af sin art i Danmark, ja, i verden! Og faktisk er Aarhus sat på verdenskortet med en Cyklebane, som lever videre og som samtidig fornyer sig.

Der er mange muligheder og perspektiver i at bevare Cyklebanen, der forlænger cykelsportens historie og peger ind i fremtiden for en sport og også en transportform, som helt sikkert er i vækst. Og muligheder vel at mærke som ingen for alvor har beskæftiget sig med endnu.

Det er helt sikkert værd at bevare denne unikke bane for dens arkitektoniske og landskabsmæssige værdi både i sig selv og for det samlede område, hvor Væddeløbsbanen og Stadion er de andre to centrale anlæg. Og sidst men ikke mindst for de åbenlyse udviklingsmuligheder, der er.

Lad os genopdage Cyklebanen!

Med venlig hilsen

BorgerforBynatur Marie Nørgaard Laursen og Liselotte Petersen

#BorgerforBynatur er en bevægelse og gruppe, som arbejder for at fastholde og udbrede bynaturen i Kongelunden. Vi vil gerne bevare, beskytte og nænsomt udvikle områdets karakter af skov og friluftsområde og bevare landskabet, som det er formet af og med de tre historiske idrætsanlæg: Stadion, Cyklebanen og Væddeløbsbanen. Vi administrerer FB-gruppen Bevar den grønne kile fra Havreballe Skov til Højen.